

Denna artikel har publicerats i Församlingslyktan/ Houtskärs kapellförsamlings tidning 2/2009

## **PRÄSTGÅRDARNAS BETYDELSE I BYGDEN**

Detta är den andra artikeln om prästgårdarnas betydelse i vårt land. Den första artikeln presenterades i Församlingslyktan 1 – 2009.

Prästen i församlingen var tidigare ledargestalt i socknens angelägenheter. Detta förändrades när den kommunala förvaltningen inleddes i vårt land under åren 1865–1870. Ansvaret för den andliga och den världsliga välfärden splittrades i två delar. Finlands självständighet och kyrkans roll i dessa strävanden satte kyrkan och dess tjänsteinnehavare på prov. Världskriget på 1940-talet var i många avseenden påfrestande för kyrkan, samtidigt fanns det utrymme för att skapa nya förgreningar och samarbetsorgan. Det gällde att trots förändringarna och svårigheterna hitta en sammanhållning i närsamhället med hjälp av religionen och de fasta rutinerna som livet i församlingen, kyrkan och livet kring prästgården erbjöd och möjliggjorde.

Prästgårdarna i våra församlingar har under lång tid bidragit till att skapa en trygg tillvaro för prästen och hans familj. Prästgårdarnas roll, funktion och betydelse i församlingen har förändrats i snabb takt under de senaste årtiondena. Det är inte mera självklart att församlingens herde och själavårdare är bosatt i prästgården. I vissa fall är inte kyrkoherden ens bosatt i samma kommun. De förändringar som har skett kan sökas på många olika plan, men en av de främsta orsakerna som anges från församlingarnas sida är av ekonomisk karaktär.<sup>1</sup>

Prästgårdarnas betydelse som kulturbärare och centrum för kulturell verksamhet i socknen har inte under de senaste årtiondena fått någon framträdande roll vid beslut kring prästgårdarnas framtid, användning och beslut i fråga om huruvida församlingen skall låta prästgården vara kvar under församlingens egen förvaltning. Prästgårdarna har på många håll avyttrats i snabb takt för att på så sätt lösgöra medel till församlingarnas dagliga drift.

---

<sup>1</sup> Intervju med kyrkoherde Kaj Granlund 2007.

Det finns tyvärr också exempel där hanteringen av prästgårdarna skett på ett mycket olämpligt sätt. I vissa fall har församlingens prästgård fått helt ny funktion, ett extremfall är att prästgården förvandlades till ett bigödsförråd. Det är naturligtvis inte önskvärt med tanke på prästgårdarnas historiska och kulturella värde.<sup>2</sup>

Prästgårdarna har inte åtnjutit någon särskild behandling eller erhållit något stöd från statsmaktens sida. I kommunal regi är det i dag möjligt att skydda prästgårdar och andra värdefulla byggnader enligt kommunens byggnadsplan och med åberopande av byggnadslagen.<sup>3</sup> Bevarandet av prästgården har trots allt främst legat på den enskilda församlingen eller i vissa fall på enskilda personer i de fall där prästgården har övergått i privat ägo. Det finns i dag glädjande exempel på att bland annat Museiverket har bidragit till att man har kunnat förverkliga prästgårdsrenoveringsprojekt på ett pietetsfullt och varsamt sätt.<sup>4</sup> En förändring beträffande synen på prästgårdarna och deras framtida utnyttjande inom församlingarna kan i vissa fall skönjas, och är naturligtvis önskvärd.



Bild: Leila Warén-Backström

---

<sup>2</sup> Soikkeli 2000A, 9, 11. *Suomen vanhat pappilat – menneisyyden tulevaisuus.*

<sup>3</sup> Salomäki 1994. *Vaasan läänin vanhat pappilat 1700-luvulta 1920-luvulle.*

<sup>4</sup> Artikel i Vasabladet 24.06.2008.

På föregående sida en bild från prästgårdsbacken på Houtskär i början av maj 2009. Narcisserna blommar redan, och gräsmattan börjar grönska. På bilden syns också vår hund Fia, en australiensisk Kelpie. Prästgårdsmiljöerna är värdefulla kulturella miljöer som det är viktigt att slå vakt om. Prästgården på Houtskär ingår i en kulturmiljö som är genomtänkt, i den miljön ingår jordkällaren, båthuset, arrendatorsbostaden, spannmålsmagasinet, klubbrummet (f.d. hönshuset) och ladugården. På gångavstånd har vi kyrkan som tillsammans med de övriga byggnaderna bildar en balanserad helhet som samtidigt är funktionell.

Harry S. Backström